

УДК 334.012.64:338

Сидорук І.С.¹, Новосад Ю.А.²

¹ канд. екон. наук, старш. викл. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. БАД-419 НУ «Запорізька політехніка»

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УМОВАХ КАРАНТИННИХ ОБМЕЖЕНЬ

Основними проблемами розвитку малого підприємництва в Україні є: обмеженість доступу до фінансових ресурсів; відсутність фінансових резервів і загроза швидкого банкрутства; вузьке коло постачальників, що може утворювати небажану залежність; недостатній розвиток структури збуту продукції та гарантійного обслуговування; локальність ресурсів і збутових ринків, а отже, межі для зростання; висока вразливість щодо

несприятливих економічних (інфляція, зміни валютного курсу тощо) та позаекономічних (тиск із боку органів влади) чинників; нестабільність доходів підприємств і зайнятих на них осіб; низький рівень кваліфікації підприємців, брак знань про бухгалтерську справу, маркетинг, менеджмент тощо.

У сучасних умовах на передній план вийшли проблеми, викликані карантинними обмеженнями через пандемію COVID-19.

По-перше, підприємці і малі підприємства, які вимушено простоють через карантин, зіштовхнулися з проблемою оплати оренди приміщень і обладнання. Насамперед, це кафе, ресторани, готелі, спортзали, перукарні, торгові точки на ринках, магазини в орендованих приміщеннях в житлових і офісних будівлях. Проблема з орендою стосується 600-700 тисяч бізнес-одиниць. В 95% випадків орендарі і орендодавці домовляються про врегулювання питань. У ситуаціях, коли немає взаєморозуміння, Торгово-промислова палата видає сертифікати про обставини форс-мажору, з якими можна захищати свої інтереси в суді. Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» карантин визнано як форс-мажор.

По-друге, погашення кредитних зобов'язань бізнесу перед банками. Це особливо гостра проблема для суб'єктів малого підприємництва, робота яких зупинена на час карантину. За законодавством, відсутність грошей – не форс-мажор, і кредит потрібно погашати навіть в період карантину. Закон України «Про внесення змін до Господарського кодексу України та Цивільного кодексу України щодо недопущення нарахування штрафних санкцій за кредитами (позиками) у період дії карантину, встановленого з метою запобігання поширенню на території України коронавірусної хвороби COVID-19» захищає позичальників від нарахування штрафів і пені за кредитами в період карантину та у 30-денний строк після його завершення, але не звільняє і не відтерміновує кредитні зобов'язання. Національний банк України рекомендував банкам ввести особливий пільговий період обслуговування кредитів в період дії карантину для населення та бізнесу: повне або часткове звільнення від сплати тіла кредиту на час карантину з відповідним подовженням позики; капіталізація відсоткових платежів. Конкретний варіант обирається в індивідуальному порядку після звернення позичальника до банку.

По-третє, зрив термінів постачання сировини і обладнання. Багато підприємств працюють не на повну потужність, так як зменшилась кількість працівників. В основному, ці питання не відносяться до форс-мажору. У цих випадках компанії обирають різну стратегію: одні домовляються з

партнерами про нові терміни поставки, інші – здійснюють запаси сировини на 2-3 місяці наперед.

По-четверте, затримка з експортом з України у зв'язку із чергами на митниці через перевірку стану здоров'я людей, які перетинають кордон. За законодавством, такі обставини не є форс-мажорними. Аналогічні ситуації виникають по транзиті через інші країни.

По-п'яте, невиконання зобов'язань іноземними партнерами. Боротьба з поширенням COVID-19 призвела до великої кількості випадків, коли іноземний партнер не може заплатити за отриману продукцію, оголосив себе банкрутом, зриває терміни поставки обладнання чи сировини. Проблема виникає з введенням карантину в країнах розташування контрагента.

Широко обговорюваною проблемою також є зобов'язання фізичних осіб-підприємців встановлювати касові апарати відповідно до прийнятого у вересні 2019 р. Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» та інших законів України щодо детінізації розрахунків у сфері торгівлі та послуг». Вже більше року не вщухають акції протесту представників малого бізнесу по всій країні з вимогою скасувати закон. На думку представників малого підприємництва, ці нововведення фактично скасовують спрощену систему оподаткування.

Стихійні акції протесту переросли у громадський рух SaveФОП (Захисти ФОП), учасники якого виступають за зменшення фінансового навантаження на малий та середній бізнес шляхом продовження для приватних підприємців спрощеної системи оподаткування. У грудні 2020 року Верховна Рада України ухвалила Закон щодо відтермінування обов'язкового застосування реєстраторів розрахункових операцій платниками єдиного податку до 2022 року. Розв'язок проблеми відкладається ще на рік.